

jako univerzitnímu kancléři, jak to stvrdili ve sporech v osmdesátých letech 14. století, nikoli však českému králi. Alespoň pro to nemáme žádné důkazy, na rozdíl od zpráv, že například univerzitáni z Míšně se cítili být poddáni na přelomu 14. a 15. století míšeňským markrabatům, nemluvě o bavorských mistrech uznávajících jako římského krále Ruprechta, a nikoli Václava. Samozřejmě je to otázka ryze právní, jak tvrdí František Šmahel (s. 55), avšak onen nově vnesený pasus o přísaze panovníkovi a království do revidovaných statut, který již dávno existoval například na univerzitě v Heidelbergu, po mém soudu poukazuje spíše na novum než na kontinuitu povědomí o věrnosti králi a království v Praze.

Pravdou je, přehlédneme-li český i německý soubor Šmahelových studií, že autor příštím badatelům příliš velké pole působnosti neponechal. Jeho výzkumy o dějinách pražské alma mater jsou natolik systematické a natolik důkladné, že v příštích letech bude možné bádání posouvat jen o nepatrné krůčky dopředu. Za to se ale na autora zlobit nemůžeme.

MARTIN NODL

Beáta PINTÉROVÁ, *Z dějin bádania o príchode Maďarov do Karpatskej kotliny*, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra 2015

272 s., ISBN 978-80-558-0819-2

Beáta Pintérová se již opakovaně zabývala dějinami moderní historiografie o příchodu Maďarů do Karpatské kotliny, i proto překvapí poněkud skromné cíle anotované knihy. Autorka usiluje o sestavení přehledu textů slovenských a maďarských historiků, kteří se ke zkoumanému tématu vyjadřovali od počátku 19. století až do druhé poloviny 20. století. Nemá ambice tyto texty interpretovat a vystačí si s pouhým souhrnem, neboť takový přehled údajně není a ani nemůže být vyčerpávající („vybrala som si pestrú zostavu autorov“, s. 18). Hned v úvodu je tak čtenář zmaten: není jasné, nakolik je předkládaný materiál reprezentativní a nakolik tvoří jednotný celek.

Kniha je rozdělena do drobných kapitol věnovaných jednotlivým historikům (profesionálům i amatérům) a jejich dílům. Každá z těchto osobností je uvedena stručným životopisem (bez kritického aparátu), který nemá relevanci k následnému převyprávění pohledu onoho historika na studovanou problematiku příchodu Maďarů

do Karpatské kotliny. Kapitoly jsou dále děleny na čtyři základní části: 1) odchod Maďarov zo starých sídel, 2) tzv. zaujatie vlasti a vzťahy Maďarov k okoliu, 3) prijímanie kresťanstva, 4) štruktúra spoločnosti a cesta k štátnosti. Autorka uvádí, že okruhy „vykryštalizovali v priebehu štúdia ich del“ (s. 20). Jednotná úzce tematická voľba pro celé dvousetleté období se však nejeví vhodná – svým způsobem zakrývá proměny v pohledu na problematiku.

Celá kniha působí dojmem pouhého převyprávění autorkou přečtené literatury, citáty z děl jsou tautologicky doplněny jejich vlastními parafrazemi. Pintérové počáteční rezignace na interpretaci přináší závažné problémy. Za prvé z textu není zřejmé, nakolik je autorka ve shodě s prezentovanými názory historiků posledních dvou století, a nakolik pouze „nezaujate“ popisuje. Za druhé v knize nejsou ani náznakem problematizovány pojmy. Úvod sice obsahuje podkapitulu „pojmoslovie“, ta se však týká pouze středověkých místních a osobních jmen. Nejenže se čtenář nedozví, jaké významy jsou skryté za pojmy, které se objevují ve zkoumaných dílech a jsou mnohdy podstatným klíčem k porozumění jednotlivým sdělením, Pintérová nereflektuje ani pojmy vlastní, s nimiž pracuje.

Autorka se metodologicky hlásí k studii Stefana Albrechta *Geschichte der Großmähnenforschung in den tschechischen Ländern und in der Slowakei* (2003). Albrechtova kniha je však mnohem důslednější ve svém syntetizujícím přístupu založeném nikoliv pouze na souboru vybraných studií, nýbrž na zkoumání obecnějších trendů v bádání (a to včetně např. výstav). Inspirace autorky pak zůstává na formální rovině, když vedle sebe postavila slovenské a maďarské historiografické práce. Vhodným metodickým podnětem by přitom mohla být studie politologa a sociologa Andreje Findora *Začiatky národných dejín* (2011). Findor interpretuje skrze slovenské učebnice dějepisu 20. století dobové postoje k raným dějinám Slovenska ve vztahu k českým zemím a k Maďarsku (resp. Uhrám). Díky reflexi dobových pojmů a kolektivních představ v dlouhém trvání dokázal vyložit společenské funkce a významy textů, které o této minulosti nejen pojednávají, ale zároveň ji vytvářejí. Fakta totiž nemohou promlouvat sama o sobě a úkolem historika je vysvětlovat, kontextualizovat a interpretovat.

Podobně ani příloha („příchod Maďarov do Karpatskej kotliny vo svetle prameňov“) nena-pomáhá k porozumění tématu. Několik ukázek ze středověkých diplomatických a narativních textů z období 10. až 15. století stojí zcela osamocené bez vazeb k vlastnímu textu. Nijak nerozvívá dříve

řečené, a mají tak pouze funkci jakési implicitní konfrontace středověkých a moderních postojů k tématu.

Ačkoli je téma zvolené Beátou Pintérovou zajímavé a nosné, autorčino zpracování nedokázalo využít potenciál, který se v něm skrývá.

VOJTĚCH BAŽANT

EDICE A POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

Stanislav PETR, *Výzkum rukopisných bohemik v římských knihovnách Angelica, Corsiniana a Vallicelliana*, Historický ústav AV ČR, Praha 2014 (= Acta Romana Bohemica 2)

169 s., ISBN 978-80-7286-238-2

Stanislav Petr je plným právem řazen mezi nejvýznamnější kodikology druhé poloviny 20. století. Jeho četné knižní a časopisecké práce zpřístupnily dalšímu bádání velké množství středověkých i novověkých rukopisů takřka po celé Evropě. Dokázal využít i „šeststí v nešeststí“ a během několikaletého uzavření Vatikánské knihovny systematicky probádal další významné římské knihovny, Angelica, Corsiniana, Vallicelliana a Casanatense. Předložená publikace plnohodnotně shrnuje výsledky tohoto průzkumu, uskutečněného díky podpoře Českého historického ústavu v Římě v letech 2008–2009, a zpřístupňuje celkem 59 rukopisů nejen jazykově českých, ale také kodexů vzniklých na území Čech, Moravy a Českého Slezska. Do publikace byly rovněž zahrnuty ty originály, které se bezprostředně dotýkají českého prostředí a jeho historie, politických, náboženských, kulturních a jiných reálií.

Samotnému katalogu předchází rozsáhlý úvod. Vedle okolností a dějin zpracování sledovaného rukopisného materiálu Petr přibližuje dějiny Českého historického ústavu v Římě. V následující části přistupuje k zajímavému, byť zkrácenému popisu jednotlivých knihoven, a to včetně jejich lokací a základních praktických informací. Kromě dějin knihoven a fondů jsou uvedeny shrnující odkazy na analogové katalogy fondů, v tištěné i rukopisné formě. V tomto směru bych si dovoľila vznést menší výtku. Analogové soupisy jsou jistě nedílnou součástí práce každého odborníka, leč bylo by vhodné uvést i internetové odkazy

na jednotlivé knihovny. Jistě by se hodily také alespoň stručné informace o stavu digitalizace v těchto knihovnách. Formou krátkých zpráv autor dále uvádí, v jaké formě je fond přístupný a jaké okruhy bádání zhruba přináší. U každé knihovny jsou zvýrazněny nejzajímavější rukopisy, ať už z hlediska chronologického, faktografického nebo významově dalšího. Úvod doplňuje seznam pramenů a literatury od nejstarších fází zpracování bohemik (tj. od Josefa Dobrovského) až po moderní literaturu. Citovaná literatura je čistě výběrová a jistě by bylo možné uvádět další tituly vztahující se k tématům dle jednotlivých rukopisů. Pro případné zájemce mají největší váhu především tištěné katalogy jednotlivých knihoven a tituly k jednotlivým rukopisům s další citovanou literaturou.

Katalog je rozčleněn podle čtyř výše jmenovaných knihoven. Jednotlivé záznamy byly zpracovány na základě *Zásad popisu rukopisů*, stanovených Komisí pro soupis rukopisů k roku 2009. Jisté odchylky jsou patrné především u novodobých rukopisů, u kterých bylo nutno korigovat popis dle funkčních hledisek. Drobné odchylky jsou také patrné v případě materiálu archivní povahy (přepisy listin, po případě jejich registry, aj.). Záhloví v souladu se *Zásadami* nabízí zkrácené informace k dataci, provenienci, psací látce, foliaci a rozměru každého rukopisu. Následuje rozsáhlejší popis vnějších znaků (tj. filigránů, foliace/paginace, písma, notace, výzdoby, vazby, záznamu signatur, razítek a vlastnických poznámek). Vnitřní znaky jsou uvedeny ve formě zkrácených analytických popisů, u přepisů listin jsou doplněny rozsáhlejší úvody a závěry s kontrakcí prostředních částí. Analytický popis uzavírají odkazy na edice a prameny, případně základní literaturu, ve které je rukopis citován. Sledované popisy jsou velice pečlivé a kvalitní, jen v jednom jediném případě (s. 112) by bylo vhodné popis doplnit.

Jako první je uvedena knihovna Angelica. V jejích půvabných historických interiérech autor našel největší množství rukopisů spadajících do kategorie bohemik (celkem 24). Zmínit je třeba především rukopis z počátku 15. století se sbírkou kázání, texty sv. Augustina a sv. Alberta Velikého a hlavně opisem kázání mistra Matouše z Krakova proneseného na synodu v Praze 1381. V části věnované popisu fondu knihovny Corsiniana upozorňují na poutavý popis dějin knihovny, fondu a především budovy knihovny. Ostatně podobné popisy běžnou součástí katalogů nebývají, ačkoli mohou napovědět mnohé k dějinám jednotlivých sbírek. Uvedená skutečnost je o to důležitější, že v tamějších prostorách dožila švédská královna Kristina, v jejíž sbírce se nacházela mnohá bohemika. V samotné Corsinianě bylo